Н. Галадзед

Старшыня Совета Народных Камісараў Беларускай ССР

Аб праекце новай Канстытуцыі Беларускай ССР

Канстытуцыйная камісія ЦВК Беларускай ССР распрацавала праект Канстытуцыі Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі. Пасля разгляду праекта ў ЦВК БССР ён будзе ўнесен на зацвярджэнне Беларускага з'езда советаў.

Калі прыходзіцца гаварыць або пісаць аб Канстытуцыі БССР, то перш за ўсё ўспамінаецца гістарычнае мінулае беларускага народу, соцыяльнае і нацыянальнае прыгнечанне, поўнае бяспраўе, яго нужда і гора, якія неадступна суправаджалі яго на працягу вякоў.

Рускі царызм і руская імперыялістычная буржуазія «уладжвалі» свае канфлікты з польскімі князямі і памешчыкамі, рымска-каталіцкай царквой перш за ўсё за кошт беларускага народу. Царскія жандары, папы, ксяндзы, памешчыкі і капіталісты ўсіх масцей гандлявалі Беларуссю і яе працоўнымі оптам і ў розніцу.

Царызм бязлітасна душыў малейшае праяўленне нацыянальнай самасвядомасці і нацыянальна-рэволюцыйнага руху. Само слова «Беларусь» вытраўлялася царскім урадам. Так, напрыклад, у 1840 годзе камітэт міністраў дае ўказанне камітэту па заходніх губернях, што «гасудар імператар закрэсліў назву беларускіх і саізволіў загадаць перапісаць указ з перайменаваннем губерній кожнай асобна: Віцебскай, Магілеўскай, Віленскай і Гродненскай, прычым паследвала ўласнаручнае высачайшае павяленне:—правіла гэтага трымацца і надалей».

Актыўная барацьба і рэволюцыйны рух беларускіх рабочых і сялян за сваё нацыянальнае і соцыяльнае вызваленне маюць багатую гісторыю.

Даволі пералічыць сялянскія паўстанні супроць беларускіх прыгоннікаў, польскіх паноў, супроць рускіх баяр, супроць гандляроў і духавенства. Такія паўстанні былі ў 1648—1654 гг., калі паўстанцамі былі захвачаны не толькі маёнткі памешчыкаў, але і вялікая колькасць гарадоў: Пінск, Мазыр, Гомель, Лоеў, Бабруйск, Быхаў, Чачэрск, Прапойск, Магілеў; паўстанне ў 1700—1701 гг. у Слонімскім павеце, а ў 1840—1841 гг. у Крычаўскім старастве; у 1761 г. у Мазырскім павеце, паўстанне сялян на Віцебшчыне ў 1847 г., а таксама і ў час праведзення так званай «рэформы» 1861 г. у Магілеўскай, Віцебскай і Менскай губернях, дзе сялянства адмаўлялася падпісваць статутныя граматы і выконваць паншчыну і аброк, не гаворачы ўжо аб радзе паўстанняў і рэволюцыйных выбухаў у 1905 і іншых гадах.

Але ўсе гэтыя паўстанні бязлітасна падаўляліся аб'яднанымі сіламі беларускіх і польскіх прыгоннікаў і царскіх ваявод, войскамі «Рэчы паспалітай» і рускага царызма.

Працоўныя Беларусі добра таксама памятаюць зверскую расправу царызма і ў больш позні час. Напрыклад, у 1905 годзе царскія генералы і жандары расстрэльвалі беларускіх рабочых і сялян па загаду былога міністра ўнутраных спраў царскай Расіі Дурнова, які 21 снежня 1905 г. выдаў наступны загад віленскаму генерал-губернатару: «Прашу вас прапанаваць, згодна загаду яго вялікасці, генералу Орлову дзейнічаць пры падаўленні мяцежу самымі рашучымі мерамі, прымяняючы зброю, без усякай літасці. Такі спосаб дзеяння асабліва неабходзен у Гомелі».

Пры распрацоўцы праекта новай Канстытуцыі БССР успамінаюцца часы гераічнай барацьбы рабочых і сялян Беларусі за Окцябрскую соцыялістычную рэволюцыю, за вызваленне Беларусі ад нямецкіх і польскіх акупантаў, барацьбы працоўных з беларускай нацыяналістычнай контррэволюцыяй, якая прадавала беларускі народ нямецкаму кайзеру, польскім князям і памешчыкам.

Толькі Окцябрская соцыялістычная рэволюцыя, якая перамагла пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна, прынесла беларускім рабочым і сялянам нацыянальнае і соцыяльнае вызваленне. Ад Окцябрскай соцыялістычнай рэволюцыі бярэ свой пачатак і беларуская дзяржаўнасць, а стваральнікам і тварцом Беларускай Совецкай Соцыялістычнай дзяржавы з'яўляецца наш правадыр і настаўнік вялікі Сталін.

Таварыш Сталін кіраваў непасрэдна стварэннем БССР, падбіраў людзей у першы рабоча-сялянскі ўрад Беларускай ССР. Ён асабіста даваў указанні VI заходняй канферэнцыі большэвікоў (якая перайменавала сябе ў I з'езд КП(б)Б), як арганізаваць Беларускую Совецкую Рэспубліку, вызначаў і дапамагаў вырашаць задачы, якія непасрэдна пасля стварэння рэспублікі стаялі перад КП(б)Б і ўрадам.

Такім чынам, Беларуская ССР—гэта дзецішча партыі Леніна—Сталіна.

Новая Канстытуцыя БССР з'яўляецца прамым рэзультатам поўнай ліквідацыі векавога прыгнечання і адсталасці, рэзультатам канчатковай перамогі соцыялізма ў СССР, рэзультатам разгрому беларускай нацыяналістычнай контррэволюцыі ва ўсіх яе праявах, а таксама разгрому трацкісцка-зіноўеўскай тэрарыстычнай банды забойц, гэтых фашысцкіх сабак.

Працоўныя БССР пад кіраўніцтвам комуністычнай партыі і правадыра народаў таварыша Сталіна, пры штодзеннай дапамозе працоўных РСФСР і іншых совецкіх рэспублік, дасягнулі велізарных поспехаў у справе індустрыялізацыі Беларусі, уздыму калгаснай гаспадаркі і развіцця соцыялістычнай культуры.

489 новых прамысловых прадпрыемстваў, 10.000 калгасаў, 22 вузы, 77 тэхнікумаў, 6.913 школ (беларускіх, рускіх, польскіх, яўрэйскіх, літоўскіх і інш.), Беларускі дзяржаўны універсітэт з яго шматлікімі інстытутамі, Акадэмія навук БССР, тэатры, клубы, кіно, трамваі і новыя дамы ў гарадах і ў калгасах, пабудаваныя совецкаю ўладай,—усё гэта ўзняло Беларусь і беларускі народ да ўзроўню перадавых рэспублік нашага магутнага Совецкага Саюза.